

International

Journal of Human Sciences

ISSN:2458-9489

Volume 14 Issue 4 Year: 2017

Metaphorical perceptions of school administrators concerning school and ideal school¹

Okul yöneticilerinin okul ve ideal okula ilişkin metaforik algıları

Nezahat Güçlü²
Ali Duran³

Abstract

Metaphor used in a variety fields of social sciences can be defined as the meaning transfer from one object to other which have similarities in terms of some aspects. It can also be defined as making relations between abstract things with concrete everyday things to be understood them easily. When addressed in terms of education administration, it has been observed that metaphors are often used while designing curriculums, planning activities, making motivations for learning and creative thinking trainings. In this context, it is possible to benefit from them in order to understand the school better. The aim of this study is to reveal the perceptions of school administrators related to school and ideal school with the aid of metaphors. In this study, using phenomenology (qualification) from qualitative research methods, data from 37 school administrators working in the province of Amasya and identified by maximum diversity sampling method were obtained by using a semi-structured interview form prepared by the researcher and composed of two parts. In analysing of the data obtained in the research, content analysis technique was used and in the

Özet

Sosyal bilimlerin birçok alanında kullanılan metafor, algısal benzerlik olan bir objeden diğerine geçen anlam transferi ve soyut kavramlar ile bilinen somut şeyler arasında ilişki kurmak biçiminde ifade edilmektedir. Eğitim yönetimi açısından ele alındığında, metaforların müfredat geliştirirken, planlama yapılırken, öğrenme motivasyonları yaparken ve yaratıcı düşünce eğitimlerinde sıklıkla kullanılan bir yöntem olduğu gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, okulu daha iyi anlamak için de metaforlardan yararlanmak mümkündür. Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı okul yöneticilerinin okul ve ideal okul kavramlarına ilişkin düşüncelerini metafor yardımıyla açığa çıkarmaktır. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılan bu araştırmanın örneklemini; Amasya ilindeki ilkokul, ortaokul ve lise okul türlerinde görev yapmakta olan 37 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile belirlenen okul yöneticilerinin, okul ve ideal okula ilişkin algılarını belirlemek üzere araştırmacı tarafından hazırlanan ve iki bölümden oluşan yarı-yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin

¹ This paper was presented in 26th International Conference on Educational Sciences, held in Antalya between 20-23 April, 2017.

² Prof. Dr., Gazi University, Gazi Education Faculty, Department of Educational Sciences, nguculum@gmail.com

³ Ph.D Student, Gazi University, Gazi Education Faculty, Department of Educational Sciences, aliduranedu@hotmail.com

process of analysis of the obtained data, interview records were deciphered and analyzed. Research findings show that school administrators mostly used “mother”, “human” and “tree” metaphors to explain the school. “Factory”, “human”, “Şeyh Edebali”, “car” and “Sun” are the popular metaphors used by the participants to describe the ideal school. According to the findings of the research, it can be said that family is the first education place. So, the active participation of the parents to the education will make the contributions to develop a school culture, make the curriculum better, improve the skills of parents on child education and will help teachers make their jobs effectively.

Keywords: Metaphors; school administrator; similarity; mother; abstract concepts.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

çözümlemesinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin en çok birleştikleri metaforun “anne” olduğu, daha sonra ise “insan” ve “ağaç” metaforlarının söylenme sıklığının da aynı olduğu tespit edilmiştir. Okul yöneticilerinin ideal okul kavramına ilişkin ürettikleri metaforlarda en çok birleştikleri kavramların ise “fabrika”, “insan”, “Şeyh Edebali”, “araba”, “güneş” olduğu ortaya çıkmıştır. En sık tekrarlanan metaforun “anne” olduğu göz önünde bulundurulduğunda, ailenin her zaman bireylerin ilk eğitim yeri olduğu gerçeğinin hâlâ geçerliliğini sürdürdüğü söylenebilir. Sonuç olarak, ailenin eğitim sürecine aktif katılımı, okul ikliminin geliştirilmesine, müfredat programının iyileştirilmesine, aile çocuk eğitimi bilgi ve becerilerinin geliştirilmesine, ailelerin katılımı ile birlikte öğretmenlerin görevlerini daha rahat yapmasına katkıda bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Metafor; okul yöneticisi; benzerlik; anne; soyut kavramlar.

Giriş

Bilinmeyen bir kavramı aralarında benzerlik bulunan başka bir kavram ile ifade etmek için kullanılan (Kövecses, 2002) metafor, Lakoff & Johnson’a (2005) göre bir şeyi kendisi ile bir yönden benzerlik bulunan başka bir şeye göre tecrübe etmektir. Metaforlar bir kavram hakkında düşünebilmek için zihinsel bir çerçeve sunmaktadır (Lakoff ve Johnson, 2005; Saban, 2004; Semerci, 2007; Shuell, 1990). Metaforlar, soyut kavramları somut olarak bilinen şeyler yardımıyla bilinir hâle getirmek (Saban, 2004) şeklinde tanımlanmanın yanı sıra, aralarında algısal benzerlikler olan nesnelere anlam transferi olarak da tanımlanmaktadır (Semerci, 2007). Aydın (2006), metafor kelimesinin İngilizce kökenli bir kelime olduğunu ve Türkçe’de “benzetme, eğretilme, eski Türkçe’de, özellikle edebî eserlerde “mecaz” ve Arapça’da da “istiâre” anlamlarında kullanıldığını ifade etmektedir. Diğer taraftan, Türk Dil Kurumu (TDK, 2011) metaforu, “*bir ilgi ya da benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılan söz; bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma*” olarak tanımlamaktadır. Yunancada ise metafor terim anlamıyla, “bir olgunun karşılığını aktarmak ve transfer etmek” olarak tanımlanmaktadır (Dur, 2006). Pipen (2001) metafor kullanımını yorumsal açıdan değerlendirmiş ve karmaşık yapıların açıklanması için yeni pencereler açılmasının gerekli olduğunu vurgulayarak, metaforları koordinasyon ve düzenin somut ifadeleri olarak kabul etmiştir. Guerrero ve Villamil (2002) metaforların yansıtımlar aracılığı ile soyut kavramlar dışında karmaşık somut kavramların daha basit somut araçlarla aktarılması olduğunu belirtmektedir. Temelinde benzetme mantığı yatan metafor kullanma konusunda, gerçek durumlarda benzeyen ile benzetilen arasındaki benzeme düzeyi değişiklik gösterebilir. Benzerlik bazen az bazen çok olsa da, asıl amaç iyi tanınan bir kavramdan faydalanarak yeni karşılaşılan kavramın daha iyi anlaşılmasını sağlamaktır (Tamimi, 2005). Jensen (2006) sıklıkla epistemolojik tanımlarına yer verilen metaforlara dair dilbilimsel değerlendirmeler de yapılmasının gerekliliğine dikkat çekmiş ve farklı metafor türlerini ortaya atmıştır. Aktif, pasif, ölü ve temel metaforlar olmak üzere gruplandırılan bu dilbilimsel kategoriler, metaforların kullanımına dair önemli ipuçları sunmaktadır. Aktif metaforlar kategorisinde, benzetilen ile benzeyen arasında yüksek düzeyde benzerlik bulunmakla beraber doğrudan bağlantı

kurulabilmektedir. Pasif metaforda ise kişiler, metafora göre kendi açılarından olumlu ya da olumsuz anlamlar çıkarabilmektedir. Ölü metafor grubunda kavramlar öz anlamlarından direkt uzaklaşmakta ve deyimisel nitelik kazanmaktadır. Temel metaforlarda üzerinde düşünülen kavramın en temel özellikleri tanımlanmaya çalışılmaktadır. "*Okul kaynayan kazın gibidir*" aktif metafor, "*Maçın sonucu katliamdı*" pasif metafor, "*Sınava çalışmak at yarışı gibidir*" ölü metafor ve "*makine gibi okul*" temel metafore örnek olarak gösterilebilir (Jensen, 2006).

Metaforlar, kavramsal olarak söz sanatı olarak algılsa da, günümüzde insanın çevresini anlama çabasında yararlandığı kavramlar olarak algılanmaktadır (Morgan, 1998). Metaforlar kişisel açıdan değerlendirildiğinde, bir bireyin kendi penceresinden dünyayı algılama biçimleri olarak da değerlendirilebilir (Arslan ve Bayrakçı, 2006; Girmen, 2007). Başka bir ifade ile, bir kişi metaforlar yardımı ile bir kavramı kendi algıladığı şekliyle benzetmeler kullanarak ifade edebilir (Aydın, 2010). Metaforlar yardımı ile, herhangi bir düşünce biçimini bir başkasıyla yer değiştirmek mümkündür ve bu durumun bireylere soyut, yeni ve kuramsal bir kavramı daha iyi anlamaya yardımcı olduğu söylenebilir (Yob, 2003). Kişiler metaforları, bilgi vermek istediği olguya dair net bilgiye sahip olmadıkları ya da az bildikleri durumlarda da kullanabilirler. Örneğin, çevre olgusunu açıklamak isteyen bir birey, "*Çevre evimiz gibidir*" metaforu ile ev örneğinden faydalanarak birden fazla karmaşık sisteme bağlı olan çevre olgusunu insanların her anını geçirdikleri ve bizzat içinde yaşadıkları bir kavram yardımı ile açıklayabilmektedir (Cerit, 2008). Bireylerin duygusal gelişimlerinde ve olayları öngörme becerilerinin ön plana çıkarılmasında metaforların önemli rol oynayabileceği söylenebilir.

Sosyal bilimlerin kapsamına giren birçok alan gibi eğitim bilimlerinde de metaforlar araştırma konularında yer almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Soyut kavramların ve olguların somutlaştırılmasında metaforlardan yararlanmanın etkililiği eğitimciler tarafından da fark edilerek, metaforların sahip olduğu bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta, yakından uzağa ilkelerine olan yakınlığı eğitimcilerin metaforlara oldukça pozitif bakmalarının sebebi olmuştur. Özellikle küçük yaşlardaki eğitimde soyut konuların anlatımında somut kavramların kullanılması gerekmektedir (Sünbül, 2010). Metafor araştırmaları, araştırma konusuna dair katılımcıların algılarını tespit ederek somutlaştırma bakımından önemlidir (Yalçın ve Erginer, 2012). Alpaslan'a (2007) göre, metafor, 1980 yılına kadar edebî açıdan değerlendirilerek sadece edebiyat ve dilbilim alanlarında mecaz anlamına gelen bir söz sanatı olarak kullanılırken, günümüzde disiplinler arası çalışmalarda kavramların somutlaştırılmasında sıklıkla kullanılmaktadır. Metaforların eğitim yönetimi kapsamında eğitim programları tasarlama ve planlama, motivasyon ve düşünme becerisi eğitimlerinde kullanımı yaygın olduğu söylenebilir (Arslan ve Bayrakçı, 2006). Metaforların ilk defa eğitim amaçlı kullanılması Lakoff ve Johnson'un (1980) yapmış oldukları çalışmalarda yer almaktadır. Metaforların eğitimde kullanılmasına ilişkin çok sayıda bilimsel araştırma bulunmaktadır (Akan, Yalçın ve Yıldırım, 2014; Akbaba-Altun ve Apaydın, 2013; Aydoğdu, 2008; Balcı, 1999; Beck, 1999; Cerit, 2006, 2008a ve 2008b; Demir, 2007; Gordon, 2010; Gültekin, 2013; Inbar, 1996; Jensen, 2006; Karadağ ve Gültekin, 2012; Koç, 2014; Neville, 1995; Nikitina ve Furuoka, 2008; Örucü, 2012; Özdemir ve Akkaya, 2013; Saban, 2004, 2008, 2009, 2011; Silman ve Şimşek, 2006; Strike, 2000; Şimşek, 1997). Balcı (1999) tarafından yapılan araştırmada, okulların temel fonksiyonlarının "bakım, bilgi ve aydınlanma yeri", "değişim ve gelişim için bir araç" olarak algılandığı ortaya çıkmıştır. Aydoğdu (2008) da öğrenci, öğretmen ve okulların temel görevlerinin incelendiği çalışmada, okulların temel görevinin bilgi vermek ve bireylerin kişilik oluşumlarına katkı yapmak olduğunu tespit etmiştir. Cerit (2008a) ve Saban (2008) de çalışmalarında Balcı (1999) ve Aydoğdu (2008) ile benzer sonuçları elde etmişlerdir. Klâsik eğitim anlayışı açısından değerlendirildiğinde, okullar öğrencileri dış tehditlere karşı koruma görevi gören ve istenilen biçimde yetişmelerini sağladığı yer olarak algılanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında okulları öğrencileri koruyan bir aile olarak algılandığını göstermektedir (Cerit, 2008a). Diğer taraftan, okul olgusunun tek bir metafor ile açıklanması mümkün değildir Bu amaçla çok sayıda metaforun kullanılması gerekmekte ve okulun "bilgi ve aydınlanma yeri" veya "yol gösterici ve yönlendirici" olarak algılanabileceği gibi, aynı zamanda, bir "kültürleme ve şekillendirme" aracı veya bir "disiplin ve kontrol merkezi" rolleri de göz önünde bulundurulmalıdır (Saban, 2008). Ayrıca, Baker (1991) ve Inbar (1996) da yaptıkları

çalışmalarıyla, kişilerin yaşamında okulun önemli bir yere sahip olduğu “aile” metaforunun tercih edildiğini ortaya koymuşlardır.

Eğitim bilimleri alanında da metafor eğitim bilimciler tarafından güçlü bir araç olarak kabul edilmektedir (Balci, 1999). Demir'e (2007) göre, okulu anlamak için, eğitimin baş rol oyuncuları öğrenci, öğretmen ve öğrenciler tarafından okula dair kullanılan metaforların incelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda bazı araştırmalar detaylı olarak incelendiğinde, yeni göreve başlayan öğretmenlerin mesleki kimliklerini oluşturmak için kullanmış oldukları metaforların ele alındığı araştırmada Thomas ve Beauchamp (2010), öğretmenlerin %30'unu öğrenci dostu, %27'sini sürekli rol değiştiren, %7'sini eğitimle şekillendirilen, %7'sini ise esnek, yönlendirilmeye müsait olarak kategorilendirmişlerdir. Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin kendilerini öğretmen kimliğini sürdürmeye çalışma durumunda oldukları durumu tespit edilmiştir. Botha (2009) eğitim içerisindeki metaforların önemini ve ne şekilde kullanılabileceğini incelediği araştırmasında, eğitim politikalarının temellendirilmesinde, öğretim süreçlerinin daha kolay hâle getirilmesinde, yeni kavramların keşfedilmesinde, öğretmen, öğrenci, okul gibi temel kavramların içselleştirilmesinde, etkili bir iletişimin sağlanmasında metaforlardan yararlandığını tespit etmiştir. Kasoutas ve Katerina (2009) ülkeleri Yunanistan'daki öğretmenlerin eğitim, öğretmen ve öğretmenin rolüne ilişkin yaptıkları araştırmada katılımcılar kendilerine verilen bir listeden sınıf ortamında öğrenci-öğretmen ilişkisi ve öğretmenin rolüne ilişkin metaforları seçmeleri istenmiştir. Araştırma sonucuna göre, öğrenci-öğretmen ilişkisi için “anne-baba, arkadaş, kurtarıcı, eğlendirici, denge ve koruma”, öğretmenin rolüne ilişkin ise “araştırmacı, yansıtıcı, hayalci, heykeltıraş, uzman, bahçıvan, devlet memuru, usak, yönetmen” metaforları tercih edilmiştir. Linn, Sherman ve Gill (2007) metafordaki okul yöneticiliği isimli çalışmasında, okul yöneticisi eğitimi alan okul yöneticisi adaylarının bu göreve yükledikleri anlamları, metafor yardımıyla ifade etmelerini istemiştir. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, okul müdürlüğü bahçesine özenle bakan bahçıvana, bebek bekleyen bir anneye, dağa tırmanan dağcıya, okyanusta ilerlemeye çalışan bir sandala ve bir boğanın sırtına binip düşmeden orada kalmaya çalışmaya benzetilmiştir. Bu metaforlardan yola çıkarak, yönetici adaylarının talip oldukları göreve ilişkin görevi zorlayıcı buldukları söylenebilir. Karasolak (2009) öğrenci ve öğretmenlerin okul bina ve bahçeleri hakkındaki görüşlerinin incelendiği çalışmada, katılımcılar tarafından olumlu ve olumsuz metaforlar üretilmiştir. Bu kapsamda olumsuz görüş bildirenler okul bina ve bahçeleri ile ilgili “orman”, “oyun alanı”, “park”, “futbol sahası”, “çöplük”, “boş alan”, “hapishane bahçesi” ve “çorak arazi” metaforlarını üretmişlerken, olumlu görüş bildirenler ise “ev”, “yuva”, “cennet”, “saray”, “tarihi eser”, “bilgi yuvası”, “harabe”, “çöplük”, “hapishane” metaforlarını tercih etmişlerdir. Aydoğdu (2008) ilköğretim öğrenci ve öğretmenlerinin okul ve ideal okula dair algılarının metaforlar aracılığı ile araştırıldığı çalışmada, katılımcılar okulların ve öğretmenlerin en temel görevinin bilgi vermek, korumak ve güven vermek, öğrencilerin rolünün ise kendilerinden beklenen şekle girmek olduğu üzerinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin derse karşı ilgisini çekmek ve motivasyonlarını arttırmak amacıyla da metaforlardan yararlanılmaktadır (Goldstein, 2005). Bu bağlamda, metaforların eğitim-öğretim süreçlerine olumlu yansıdığı söylenebilir. Somut kavramların soyut kavramların daha iyi anlaşılması amacı ile kullanılan metaforların, diğer durumlarda da eğitim-öğretim ortamlarınız zenginleştirmek ve öğrenilen bilgilerin gündelik hayatla ilişkisini kurarak bilginin pekiştirilmesini sağlamak içinde kullanıldığı söylenebilir (Geçit ve Gençler, 2011). Özdemir ve Akkaya (2013) genel lise öğrenci ve öğretmenlerinin okul ve ideal okul algılarını metafor yoluyla incelemişler ve öğrenci ve öğretmenlerin okula ilişkin olumsuz algıya sahip olduklarını bulmuşlardır. Özdemir (2012) lise öğrencilerinin metaforik okul algılarını incelemiştir. Nalçacı ve Bektaş (2012) ise öğretmen adaylarının okul kavramına ilişkin algılarını yine metaforlar yardımıyla ortaya koymaya çalışmışlardır. Örucü (2014) de öğretmen adayları ile yaptığı çalışmasında okul, okul yönetimi ve Türk Eğitim Sistemine yönelik metaforik algıları ortaya koymaya çalışmıştır.

Okul, kanunlarla belirlenen okul çağına gelmiş her bireyin eğitim aldığı, hayata hazırlandığı mekândır. Taymaz (2009) okulun, eğitim sisteminin en kritik ögesi olarak kabul edilebileceğini söylemektedir. Leithwood (2005) okul örgütü içerisindeki ilişkilerin anlaşılmasında ve yöneticilerin çalışanlar tarafından ne şekilde algılandığının belirlenmesinde metaforlardan faydalanılabileceğini belirtmektedir. Böylece okullardaki yönetim kavramı hakkında bilgi sahibi olmanın mümkün olabileceği söylenebilir. "Okul nasıl olmalıdır?" sorusuna verilen cevaplar kişilere göre farklılıklar göstermektedir. Bilimsel açıdan değerlendirildiğinde okula ilişkin yaklaşımların genellikle teorik kaldığını görülmektedir. Bununla birlikte, eğitimin baş aktörleri öğretim liderleri ve yöneticiler ise okulun rolüne odaklanmaktadır. Günümüze kadar benimsenen yaklaşımlar henüz tam olarak öğrenci, öğretmen, okul yöneticisi ve öğrenci velisi gibi okulun temel öğelerine okulun ne olduğunu ifade etmede başarılı olamamışlardır (Balcı, 1999). Bireylerin sahip oldukları kelime hazinesi her alanda üst düzeyde geniş kapsamlı olmaması nedeniyle, bir kavramı anlamak için karşılaştırmalardan yararlanılmaktadır. Metaforlar, bu karşılaştırmalarda yeni imgelerin oluşturulmasında veya güncellenmesinde, özellikle eğitim alanında kavramların anlamlaştırılmasında faydalıdır (Çelikten, 2006). Okul çatısı altında devam eden eğitim-öğretim faaliyetlerinin sevk ve idaresinden sorumlu olan kişiler okul yöneticileridir. Öğretmen, öğrenci ve velilerin okula ilişkin algıları önemli olduğu kadar okulu yönetmekle görevli okul yöneticilerinin okula dair bakış açıları da önemli olduğu söylenebilir. Dünyadaki hızlı gelişmeler birçok kavram ile ilgili algıyı değiştirmektedir. Bu açıdan, okulun da zihinlerdeki algısı bu değişimlerden etkilenmiş olabileceği düşünüldüğünde, metaforik çalışmaların belirli aralıklarla tekrarlanması okulu daha iyi anlamaya fayda sağlayabilir. Okul kavramıyla ilgili yapılan çalışmaların kuşkusuz okula olan bakış açısını değiştirebileceği ve okulu daha iyi anlamaya katkı sağlayabilme açısından şu an görevlerine devam etmekte olan okul yöneticilerinin okul ve ideal okula yönelik algılarının günümüz şartlarına göre ortaya konmasının son derece önemli olduğu söylenebilir. Bu araştırma okul yöneticilerinin bakış açısıyla okulu ve ideal okulu dair metaforlar yardımıyla açıklamayı amaçlamaktadır. Eğitim örgütlerinin en yetkili ve karar verici unsurlarından okul yöneticilerinin okul algıları şüphesiz onların eğitim liderliği rolleri üzerinde de etkili olması beklenmektedir. Ayrıca bu araştırma politika yapıcılara da yol göstermesi beklenmektedir.

Yapılan bu çalışma, okul yöneticilerinin okul ve ideal okula bakış açılarını ortaya koyarak, okul yöneticileri haricindeki eğitimin diğer aktörlerinin bu konu hakkındaki farkındalıklarının artmasına da imkân sağlayacaktır. Bu çalışmayla okul yöneticilerinin okulu nasıl algıladıkları ortaya çıkartılabilir ve bu bakış açısında okula ilişkin yeni politikalar üretilebilir. Ayrıca ulaşılabildiği ölçüde alanyazında okul yöneticilerinin okul ve ideal okul kavramına ilişkin görüşlerinin ortaya konmaya çalışıldığı araştırmaların sayısının yetersiz olması bu anlamda alanyazına katkı sağlayabilir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı okul yöneticilerinin okul ve ideal okul kavramlarına ilişkin düşüncelerinin metafor yardımıyla açığa çıkarmak ve bunları analiz etmektir.

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve çözümlenmesi başlıklarına yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni aslında farkında olduğumuz fakat derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmayı sağlamaktadır. Bizlere tamamıyla yabancı olmayan bununla birlikte anlamını net olarak kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim (fenomenoloji) araştırmaya uygun bir zemin oluşturabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Örneklem Seçimi

Araştırmanın örneklemini; Amasya ilindeki ilkökul, ortaokul ve lise okul türlerinde görev yapmakta olan 37 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan okul yöneticileri maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Maksimum çeşitlilik örnekleme; evrende incelenen problemle ilgili olarak kendi içinde benzeşik ve farklı durumların belirlenerek çalışmanın bu durumlar üzerinde yapılması olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk vd. 2012). Araştırmaya katılan okul yöneticileri, görüşme formundaki sorulara içtenlikle cevap verebilmeleri adına gönüllülük esasına göre belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin kişisel özelliklerine ilişkin bilgiler tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Kişisel Özellikleri

Değişkenler	Alt Kategoriler	Frekans
Cinsiyet	Kadın	3
	Erkek	34
Yaş	35 ve daha az	13
	36-40	7
	41-45	10
	46-50	1
	51 ve üzeri	6
Medeni Durum	Evlü	34
	Bekâr	3
Görev	Müdür	12
	Müdür Yrd.	25
Meslekteki Kıdem	1-5 yıl	3
	6-10 yıl	9
	11-15 yıl	7
	16-20 yıl	9
	21 yıl ve üzeri	9
Yöneticilikteki Kıdem	1-5 yıl	23
	6-10 yıl	6
	11-15 yıl	3
	16-20 yıl	1
	21 yıl ve üzeri	4
Öğretmenlikteki Branş	Sınıf Öğretmeni	15
	Branş Öğretmeni	17
	Meslek Öğretmeni	5
Bu Okuldaki Çalışma Süresi	1-5 yıl	29
	6-10 yıl	6
	11-15 yıl	2
	16-20 yıl	-
	21 yıl ve üzeri	-
Eğitim Düzeyi	Ön Lisans	4
	Lisans	22
	Lisansüstü	11
Toplam		37

Ölçme Aracı

Okul yöneticilerinin, okul ve ideal okula ilişkin algılarını belirlemek üzere araştırmacı tarafından hazırlanan ve iki bölümden oluşan yarı-yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun birinci bölümü araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgilerinden; ikinci bölümü ise okul ve ideal okula ilişkin algılarını belirlemek üzere sorulan “Sizden ‘Okul’u canlı bir varlık, bir nesne, bir masal kabramanı ya da tarihsel bir kimliğe benzetmeniz istense, neye benzetirdiniz? Niçin?” ve “Sizden ‘İdeal Okul’u canlı bir varlık, bir nesne, bir masal kabramanı ya da tarihsel bir kimliğe benzetmeniz istense, neye benzetirdiniz? Niçin?” sorularına verdikleri yanıtlardan oluşmaktadır. Nitel araştırmalarda iç geçerlik, araştırmacının ölçmek istediği veriyi, kullandığı araç ya da yöntemle gerçekten ölçüp ölçemeyeceğine ilişkindir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Görüşme formunun iç geçerliğini sağlamak için görüşme formu iki eğitim bilimi uzmanına verilmiş ve incelemesi sağlanarak forma son şekli verilmiştir. Üç okul yöneticisi ile de pilot görüşme yapılarak soruların açık ve anlaşılır olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Görüşmeler, okul yöneticilerinin duygularını açık ve rahat bir şekilde ortaya koyabilmelerini sağlamak adına okul yöneticilerinden alınan randevular doğrultusunda, belirlenen zamanlarda kendi okullarında/odalarında ya da belirledikleri yerlerde gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır (Büyüköztürk vd. 2012). Elde edilen verilerin analizi sürecinde öncelikle, görüşme kayıtları deşifre edilip çözümlenmeler yapılmıştır. Görüşmelerden yaklaşık 42 sayfa veri elde edilmiştir. Her bir soru için verilen cevaplardaki ortak noktalar dikkate alınarak çeşitli kavramsal kategoriler oluşturulmuştur. Bu işlem, bağımsız bir eğitim bilim uzmanına da sunularak kavramsal kategoriler oluşturması istenmiştir. Bağımsız eğitim bilim uzmanının yaptığı yerleştirmeler ile araştırmacının yaptığı yerleştirmeler karşılaştırılarak araştırmanın güvenilirliği belirlenmiştir. Yüzde 94 oranında fikir birliği olduğu anlaşılmıştır. Bu oran, Miles ve Huberman’ın (1994) güvenilirlik formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Güvenirlilik Formülü: Görüş Birliği/ Görüş Birliği+ Görüş Ayrılığı).

Bulgular

Bu bölümde; okul yöneticilerinden ‘okula’ ve ‘ideal okula’ ilişkin sahip oldukları algıları metafor kullanarak betimlemeleri istenmiştir. Bu doğrultuda ilk olarak, okul yöneticilerinin “Sizden ‘Okul’u canlı bir varlık, bir nesne, bir masal kabramanı ya da tarihsel bir kimliğe benzetmeniz istense, neye benzetirdiniz? Niçin?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlara dair bulgular yer almaktadır. Okul yöneticileri ‘Okul’a ilişkin olarak toplam 33 adet geçerli metafor üretmişlerdir. 16 okul yöneticisi bazı metaforlarda birleşirken 27 okul yöneticisi ise farklı metaforlar üretmişler ve ürettikleri metaforları birer cümleyle açıklamışlardır. Okul yöneticilerinden elde edilen bulgular 5 kavramsal kategoriye ayrılmış ve yorumlanmıştır. Araştırmanın ikinci bölümünde ise; okul yöneticilerinden ‘ideal okula’ ilişkin sahip oldukları algıları metafor kullanarak betimlemeleri istenmiştir. Bu doğrultuda okul yöneticilerinin “Sizden ‘İdeal Okul’u canlı bir varlık, bir nesne, bir masal kabramanı ya da tarihsel bir kimliğe benzetmeniz istense, neye benzetirdiniz? Niçin?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlara dair bulgular yer almaktadır. Okul yöneticileri ‘İdeal Okul’a ilişkin olarak toplam 33 adet geçerli metafor üretmişlerdir. 11 okul yöneticisi bazı metaforlarda birleşirken 28 okul yöneticisi ise farklı metaforlar üretmişler ve ürettikleri metaforları birer cümleyle açıklamışlardır. Okul yöneticilerinden elde edilen bulgular altı kavramsal kategoriye ayrılmış ve yorumlanmıştır.

Okula İlişkin Kavramsal Kategoriler

Okul yöneticilerinin ürettikleri metaforlar; 1) Canlı varlık olarak okul 2) Masal ögesi olarak okul, 3) Araç-vasita olarak okul, 4) Yer olarak okul ve 5) Görev-olgu olarak okul şeklinde beş kavramsal kategoriye ayrılmıştır. Birinci kategori 11 (%46,46), ikinci kategori 5 (%11,64), üçüncü kategori 5 (%11,64), dördüncü kategori 7 (%18,62) ve son olarak da beşinci kategori 5 (%11,64) metafordan oluşmaktadır.

Tablo 2. Okula İlişkin Kavramsal Kategoriler

Kategori	Canlı Varlık Olarak Okul	n	Kategori	Masal Ögesi Olarak Okul	n
Metafor Adı	Anne (Y7, Y8, Y18, Y30)	4	Metafor Adı	Ejderha (Y3)	1
	İnsan (Y4, Y11, Y34)	3		Rapunzel (Y5)	1
	Ağaç (Y1, Y15, Y29)	3		Pandora'nın kutusu (Y10)	1
	Çiçek (Y12, Y20)	2		Çirkin'in şatosu (Y27)	1
	Bebek (Y20, Y28)	2		Kırmızı başlıklı kız (Y37)	1
	Koza (Y6)	1			
	Çocuk (Y9)	1			
	Karıncı (Y21)	1			
	İnek (Y25)	1			
	Tavşan (Y26)	1			
	Ahtapot (Y36)	1			
	Toplam	20		Toplam	5
Kategori	Araç-Vasıta Olarak Okul	n	Kategori	Yer Olarak Okul	n
Metafor Adı	Tren (Y2)	1	Metafor Adı	Değirmen (Y32, Y35)	2
	Metro (Y3)	1		Vatan (Y11)	1
	Otobüs (Y14)	1		Kalabalık aile (Y13)	1
	Biçerdöver (Y16)	1		Mısır piramidi (Y21)	1
	Rotası bilinmeyen gemi (Y22)	1		Fabrika (Y23)	1
				Anadolu (Y31)	1
		İş yeri (Y33)	1		
	Toplam	5		Toplam	8
Kategori	Görev-Olgü Olarak Okul	n			
Metafor Adı	Mum (Y17)	1			
	Devlet yöneticisi (Y19)	1			
	Komutan (Y19)	1			
	Güneş (Y24)	1			
	Zaman (Y26)	1			
	Toplam	5			

Canlı varlık olarak okul kavramsal kategorisi, 20 okul yöneticisinin ürettiği 11 (%46,46) metafor ile temsil edilmektedir. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin en çok birleştikleri metaforun “Anne” olduğu, daha sonra ise “insan” ve “ağaç” metaforlarının söylenme sıklığının da aynı olduğu görülmektedir. “Anne” metaforunu kullanan okul yöneticileri kullandıkları metaforlarını kendi ifadeleriyle şu şekilde açıklamışlardır. “Çünkü okul anne gibi şefkatli, öğretici, geliştirici, kollayıcı ve hayata hazırlayıcıdır (Y7)”. “Çünkü bugünkü yaşadığımız ortamda en büyük problem, sevgisizlik ve birbirimizi iyi dinlemediğimiz için iletişim problemi yaşamaktır. Okul anne gibi olursa sevgi ve şefkat ortamında tüm sorunlarımızı rahatlıkla çözebiliriz (Y8)”. “Hayatımızda ilk öğrendiğimiz şeyleri annemizden öğreniriz (Y18)”. “Çünkü okul çocuğun anne kucagından alınıp, şekillendiği, kişilik ve kimliğinin oluştuğu, yaşamı için gerekli olan her türlü beceri ve tutumlarını kazandığı eğitim yuvasıdır (Y30)”. Okulu “İnsan” a benzeten okul yöneticileri, metaforlarını şu şekilde açıklamışlardır. “İnsana benzer çünkü insanın kültürü, duygusu ve yaşam tarzı olduğu gibi okulun da bir kültürü vardır. İnsanın her gün hücreleri yenilediği gibi okulun da yenilenmeye ihtiyacı vardır (Y4)”. “Çünkü okul yaşayan ve yaşatan bir alandır (Y34)”. Okul “Ağaca” benzetilmiştir. “Okul bir ağaç gibidir. Toprağı bilgi, gövdesi öğretmen, meyveleri ise öğrencidir. Toprak ne kadar zengin olursa meyveler o kadar güzel ve lezzetli olur (Y1)”. “Meyve veren ağaç taşlanır (Y15)”. “Uzun yıllar devam edeceği için ağaca benzer (Y29)”. Okul “Çiçeğe” benzetilmiştir. “Benim için öğrenciler birer çiçektir (Y12)”. Okul “bebeğe” benzetilmiştir. “Gelişime açık ve ilgilenilmeye muhtaç olduğu için okul bebeğe benzer (Y20)”. “Zamanla değişir, ilgilenirsen gelişir (Y28)”. Okulu farklı metaforlar ile açıklamaya çalışan okul yöneticileri, kullandıkları metaforların gerekçelerini sıralamışlardır. “Okul kozaya benzer çünkü ipek böceği tırtulları gelişimlerini tamamlayınca koza örmeye başlar

(%17,95), dördüncü kategori 5 (%17,95), beşinci kategori 6 (%17,95) ve son olarak da altıncı kategori 6 (%17,95), metafordan oluşmaktadır.

Tablo 3. İdeal Okula İlişkin Kavramsal Kategoriler

Kategori	Canlı Varlık Olarak İdeal Okul	n	Kategori	Masal Ögesi Olarak İdeal Okul	n
Metafor Adı	İnsan (Y21, Y34)	2	Metafor Adı	Robin Hood (Y3)	1
	Anne (Y7)	1		Kaf Dağı (Y5)	1
	Beyin (Y8)	1		Don Kişot (Y15)	1
	Yunus balığı (Y9)	1		Bilge (Y17)	1
	Çınar ağacı (Y26)	1		Keloğlan (Y32)	1
	Toplam	6		Toplam	5
Kategori	Araç-Vasıta Olarak İdeal Okul	n	Kategori	Yer Olarak İdeal Okul	n
Metafor Adı	Araba (Y21, Y29)	2	Metafor Adı	Fabrika (Y1, Y23, Y35)	3
	Garaj (Y10)	1		Ev (Y11)	1
	Kalem (Y11)	1		Saray (Y13)	1
	Lüks bir otobüs (Y14)	1		Huzurlu bir mekân (Y21)	1
	Saat (Y16)	1		Irmak (Y36)	1
	Uzay aracı (Y22)	1			
	Toplam	7		Toplam	7
Kategori	Görev-Olgunluk Olarak İdeal Okul	n	Kategori	Tarihsel Bir Öge Veya Kişilik Olarak İdeal Okul	n
Metafor Adı	Güneş (Y12, Y24)	2	Metafor Adı	Şeyh Edebali (Y27, Y31)	2
	Ekosistem (Y6)	1		Ashab-ı Suffa (Y2)	1
	Asker (Y11)	1		Osmanlı İmparatorluğu (Y4)	1
	Aile reisi (Y13)	1		Nuh'un Gemisi (Y18)	1
	Milli Eğitim Bakanı (Y19)	1		II. Abdülhamit (Y25)	1
	Başbakan (Y20)	1		Osman Gazi (Y37)	1
	Toplam	7		Toplam	7

Canlı varlık olarak ideal okul kavramsal kategorisi, 6 okul yöneticisinin ürettiği 5 (%15,38) metafor ile temsil edilmektedir. Tablo incelendiğinde okul yöneticilerinin ideal okulu bakış açıları doğrultusunda metaforlarla açıkladıkları görülmektedir. İdeal okulu canlı bir varlığa benzeten okul yöneticileri gerekçelerini şu şekilde sıralamışlardır. “Çünkü okulu insanların yaşadığı ve yaşatıldığı canlı bir alan olarak görüyorum (Y34)”. “İdeal okul kendisini geliştirmiş bir anne olabilir. Çünkü çocuğunu, kendisini geliştirerek büyüten, araştırmalar yapan bir anne çocuğunu ideal bir şekilde yetiştirir (Y7)”. “Çünkü beyin olmadan insan yaşayamaz. İdeal okul olmadan da eğitim öğretim sağlıklı olmaz (Y8)”. “İdeal okul çok sergi dolu gülümsediği için yunus balığına benzer (Y9)”. “Çınar ağacına benzer çünkü uzun ömürlü olur. Yaşlandıkça güçlenir, tecrübesini meyvelerine, kollarına aktarır (Y26)”.

Masal ögesi olarak ideal okul kavramsal kategorisi, 5 okul yöneticisinin ürettiği 5 (%12,82) metafor ile temsil edilmektedir. Araştırmaya katılan okul yöneticileri ideal okula dair ürettikleri metaforları kendi cümleleriyle açıklamışlardır. “Sürekli bir bilgi transferi olduğu için ideal okul Robin Hood'a benzer (Y3)”. “İdeal okul Kaf Dağı'na benzer çünkü hepimizi çevreler, içinde yaşamaya imreniriz. Kanaat, irade, hoşgörü, düzen, disiplin, başarı, gelişim gibi erdemleri bünyesinde barındırır (Y5)”. “İdeal okul, yel değirmenine (cabillîğe, ukalahlığa ...vb.) savaştan Don Kişot'a benzer (Y15)”. “Geçmişten geleceğe kültür birikimini anlattığı için Bilge'ye benzer (Y17)”. “Okulunda Keloğlan gibi hayatın tam ortasında olması gerektiğini düşünüyorum. Merak hiç eksik olmamalı okulda da (Y32)”.

Araç-vasıta olarak ideal okul kavramsal kategorisi, 7 okul yöneticisinin ürettiği 6 (%17,95) metafor ile temsil edilmektedir. Okul yöneticilerinin ürettikleri metaforlar incelendiğinde ideal okulu; insanları bir yerden belli bir yere gerek mesafe gerekse teknolojik gelişme açısından ulaştırmada kullanılan araçlara benzettikleri görülmektedir. “*Sizi istediğimiz yere götürecektir (Y29)*”. “*İdeal okul silikon vadisinin temellerini oluşturan garaj modeli gibi, öğretmen de öğrencide sizsiniz. Yaparak yaşayarak öğreniyorsunuz ve kocaman üniversiteleri bir araya getirseniz sizin bulduğunuz bulamıyor, yaptığımız yapamıyor. Üstelik yaptıklarınızdan ürettiklerinizden keyif alıyorsunuz (Y10)*”. “*İdeal okul saat gibi tıkır tıkır işleyecek. Durmak nedir bilmeyecek (Y16)*”. “*İdeal okul uzay aracı gibi olmalı, net ve kesin hedefleri olan bir eğitim sistemi ülkemiz için gerekli (Y22)*”.

Yer olarak ideal okul kavramsal kategorisi, 7 okul yöneticisinin ürettiği 5 (%17,95) metafor ile temsil edilmektedir. Yer olarak ideal okul kavramsal kategorisinde okul yöneticilerinin üç tanesinin fabrika metaforunda birleştiği, okulun fabrika gibi çalışması gerektiğinden hareketle bu metaforu seçtikleri kendi ifadelerinden anlaşılmaktadır. “*Bir taraftan giren hammadde diğer taraftan tam teşekküllü bir ürün olarak çıkar. İdeal okulda sadece donanım ve teçhizat değil onu kullanacak öğretmenlerin de yeterli bilgi ve düşünce yapısına sahip olması gerekir (Y1)*”. “*Başarılı ve kaliteli bir şekilde öğrencilerin eğitilmesi için ideal okul fabrikaya benzer (Y23)*”. “*Herkesin görevi ve rolü vardır. Görevliler ve öğrenciler üzerine düşeni kusursuz yapar (Y35)*”. Yer olarak ideal okul kavramsal kategorisini oluşturan diğer metaforları açıklayıcı ifadeler de şu şekildedir. “*İdeal okul tıpkı bir ev gibi huzur ve güven vermeli (Y28)*”. “*İnsanın içerisinde rahat edeceği, kendisini huzurlu ve mutlu hissedeceği bir mekân olması dolayısıyla ideal okul saraya benzer (Y13)*”. “*Huzurlu bir mekâna benzer çünkü bu ülke insanlık kendi düşünen, köleleşmemiş beyinleri ortaya çıkardığı zaman mutlu ve huzurlu olacak (Y21)*”. “*Yeri geldiğinde sakin yeri geldiğinde çığlayan misali coşkulu bir yer olduğu için ırmağa benzer (Y36)*”.

Görev-olgu olarak ideal okul kavramsal kategorisi, 7 okul yöneticisinin ürettiği 6 (%17,95) metafor ile temsil edilmektedir. Araştırmaya katılan okul yöneticileri, görev-olgu olarak ideal okul kavramsal kategorisinde ürettikleri metaforları şu şekilde açıklamışlardır. “*Kendi çevresi başta olmak üzere tüm dünyayı bilgilerle aydınlatması, yaşanılır hale getirmesi açısından ideal okul güneşe benzer (Y24)*”. “*Çünkü bir ekosistemde bütün canlılar yaşama şansına sahiptir. Birbirlerinden farklı da olsa bir arada yaşarlar. Okul da öyle olmalı. Bireylerin ilgi, istidat ve yetenekleri farklı da olsa okulda kendini geliştirebileceği olanak ve imkân olmalıdır. Yani seçenek çok olmalıdır (Y6)*”. “*Okul da saygı duyulması gerekli olan bir yer olduğu için ideal okul aile reisine benzer (Y13)*”. “*Okulda olan her şey onu yansıttığı için ideal okul Milli Eğitim Bakanlığına benzer (Y19)*”. “*Ülkenin geleceği ona bağlı olduğu için ideal okul Başbakanına benzer (Y20)*”.

Tarihsel bir öğe veya kişilik olarak ideal okul kavramsal kategorisi, 7 okul yöneticisinin ürettiği 6 (%17,95) metafor ile temsil edilmektedir. Okul yöneticilerinin ürettikleri metaforlar incelendiğinde iki okul yöneticisinin aynı metaforunda birleştikleri diğerlerinin ise farklı metaforlar ürettikleri görülmektedir. Üretilen metaforlara ilişkin okul yöneticilerinin açıklamaları şu şekilde gerçekleşmiştir. “*Tek bir kimlik olarak koca cihan devletinin temelini yön gösteren bir kişi. İdeal okul da tek düze bireyler değil hayatta hangi işi yaparsa yapın en iyisini yapan bireyler yetiştirmeye dayalı olmalıdır (Y27)*”. “*Çünkü bir öğüdü 600 yıllık koca bir çınarın, bir medeniyetin doğuşunu ve yaşamasını sağlamıştır (Y31)*”. “*Evi barkı olmayan, yaşamını gündelik çalışmalarla geçiren, mescitte sabahlayan, eğitimlerini Hz. Muhammed ve seçkin sahabeleriyle müzakere ile gerçekleştirilen bir sistemdi. Burada yetişen sahabeler diğer ülkelere İslamiyet’i anlatmak için gönderilmişlerdir (Y2)*”. “*Her ırktan, her dinden insanları bir arada tutabilmiş, onların eğitimini sağlamış olmasından dolayı ideal okul Osmanlı İmparatorluğu’na benzer (Y4)*”. “*Her çeşit insanı bir arada bulandıran ve onların yeteneğine göre yetiştirmesi (Y18)*”. “*İdeal okul, her türlü zorluk ve sıkıntı içinde en iyisini yapan ve bunun için gayret gösteren II. Abdülhamit gibi olmalıdır (Y25)*”. “*Kök salmış ideal bir devletin temelini atmıştır. İdeal bir okul da iyi bir geleceğin temelini oluşturur. Kökleri ne denli sağlam olursa geleceğe o kadar güvenle bakar (Y37)*”.

Okul ve İdeal Okula İlişkin Kavramsal Kategorilerin Karşılaştırılması

Araştırmanın bu bölümünde; okul yöneticilerinin ‘okul ve ideal okula’ ilişkin sahip oldukları metaforik algıların aynı kategoriler altında karşılaştırmalı bir analizi yapılmıştır.

Tablo 4. Okul ve İdeal Okula İlişkin Kavramsal Kategorilerin Karşılaştırılması

Kategori	Okul	n	İdeal Okul	n
Canlı Varlık Olarak	Anne (Y7, Y8, Y18, Y30)	4	İnsan (Y21, Y34)	2
	İnsan (Y4, Y11, Y34)	3	Anne (Y7)	1
	Ağaç (Y1, Y15, Y29)	3	Beyin (Y8)	1
	Çiçek (Y12, Y20)	2	Yunus balığı (Y9)	1
	Bebek (Y20, Y28)	2	Çınar ağacı (Y26)	1
	Koza (Y6)	1	Toplam	6
	Çocuk (Y9)	1		
	Karıncı (Y21)	1		
	İnek (Y25)	1		
	Tavşan (Y26)	1		
	Ahtapot (Y36)	1		
	Toplam	20		
Masal Ögesi Olarak	Ejderha (Y3)	1	Robin Hood (Y3)	1
	Rapunzel (Y5)	1	Kaf Dağı (Y5)	1
	Pandora'nın kutusu (Y10)	1	Don Kişot (Y15)	1
	Çirkin'in şatosu (Y27)	1	Bilge (Y17)	1
	Kırmızı başlıklı kız (Y37)	1	Keloğlan (Y32)	1
	Toplam	5	Toplam	5
Araç-Vasıta Olarak	Tren (Y2)	1	Araba (Y21, Y29)	2
	Metro (Y3)	1	Garaj (Y10)	1
	Otobüs (Y14)	1	Kalem (Y11)	1
	Biçerdöver (Y16)	1	Lüks bir otobüs (Y14)	1
	Rotası bilinmeyen gemi (Y22)	1	Saat (Y16)	1
	Toplam	5	Uzay aracı (Y22)	1
Yer Olarak	Değirmen (Y32, Y35)	2	Fabrika (Y1, Y23, Y35)	3
	Vatan (Y11)	1	Ev (Y11)	1
	Kalabalık aile (Y13)	1	Saray (Y13)	1
	Mısır piramidi (Y21)	1	Huzurlu bir mekân (Y21)	1
	Fabrika (Y23)	1	Irmak (Y36)	1
	Anadolu (Y31)	1		
İş yeri (Y33)	1			
Toplam	8	Toplam	7	
Görev-Olgun Olarak	Mum (Y17)	1	Güneş (Y12, Y24)	2
	Devlet yöneticisi (Y19)	1	Ekosistem (Y6)	1
	Komutan (Y19)	1	Asker (Y11)	1
	Güneş (Y24)	1	Aile reisi (Y13)	1
	Zaman (Y26)	1	Milli Eğitim Bakanı (Y19)	1
	Toplam	5	Başbakan (Y20)	1
Tarihsel Bir Öge Veya Kişilik Olarak			Şeyh Edebalı (Y27, Y31)	2
			Ashab-ı Suffa (Y2)	1
			Osmanlı İmparatorluğu (Y4)	1
			Nuh'un Gemisi (Y18)	1
			II. Abdülhamit (Y25)	1
			Osman Gazi (Y37)	1
		Toplam	7	

olsa da hedefe yorucu bir yolculuktan sonra ulaştırır” ifadesi ile okulu otobüse benzetilen Y14, ideal okula ilişkin metaforunda ‘lüks bir otobüs’ denmesi okulun mevcut fiziki şartlarının daha memnuniyet verici olması gerektiğine dikkat çektiği söylenebilir. Y16 ise okulu “Aynı biçerdöver gibi; toprak (anne) ve güneş (baba)’nın belli bir kavama soktuğu başakları (öğrencileri) işleyerek, insanlığın yararına olacak bir şekle getirdiği için ” ifadesi ile ‘biçerdöver’ metaforu ile açıklarken, okulun ve eğitimin önemine dikkat çektiği ve eğitimin insanları olumlu yönde şekillendirdiğine vurgu yaptığı söylenebilir. Y16 ideal okul için kullandığı ‘saat’ metaforunu “İdeal okul saat gibi tıkır tıkır işleyecek. Durmak nedir bilmeyecek” şeklinde açıklarken de okulun ‘biçerdöver’ misali çalışmasının belirli bir zaman planlamasında sürdürülebilir olmasına dikkat çektiği ifade edilebilir. Y22 okul için kullandığı metaforunda okulların sürekli değişiklik yaşamasına eleştiri getirmiş ve “Milli olan eğitimin nihai amaçlarının sürekli değiştirildiği, sistemle sürekli oynandığı için rotası belli olmayan gemi” ifadesi ile de bunu açıklamaya çalışmıştır. İdeal okula ilişkin ise, “İdeal okul uzay aracı gibi olmalı, net ve kesin hedefleri olan bir eğitim sistemi ülkemiz için gerekli” ifadesini kullanan Y22, eğitim sisteminin ülkenin genel ve özel hedefleri doğrultusunda net çizgilerle belirlenmiş olması gerektiğine dikkat çektiği söylenebilir. Okul için araç-vasıta kategorisinde kullanılan ‘tren’ metaforu Y2 tarafından “İçerisinde sürekli yolcusu var. Biri iniyor biri biniyor. Kimisi erken iniyor kimisi geç iniyor. Her birinin aldığı yol, mesafe farklı kimisi durağı beklemiyor, trenden atlıyor” şeklinde açıklanmıştır. Bu bağlamda, okullardaki farklılıklara dikkat çekmekte ve okul erken terklerine vurgu yaptığı söylenebilir. Okullarda farklılıkların bulunduğu dikkat çeken Y2’nin görüşünden yola çıkarak örgüt kültürü içerisinde farklılıkların etkili bir şekilde yönetilmesi gerektiği söylenebilir. Öğrenci devamsızlıkları ve sonucunda okul terkleri de okullarda dikkat çeken konular arasında yer almaktadır. İdeal okula ilişkin ‘garaj’ metaforu ile herkesin bildiği çok basit bir kavramdan okulların ne olması gerektiğine dair ipuçları karşımıza çıkmaktadır. “İdeal okul silikon vadisinin temellerini oluşturan garaj modeli gibi, öğretmen de öğrencide sizsiniz. Yaparak yaşayarak öğreniyorsunuz ve kocaman üniversiteleri bir araya getirseniz sizin bulduğunuz bulamıyor, yaptığımız yapamıyor. Üstelik yaptıklarımızdan ürettiklerimizden keyif alıyorsunuz” şeklinde belirten Y10, eğitimde uygulamaya verilmesi gereken öneme dikkat çektiği söylenebilir.

Okul yöneticileri tarafından belirtilen ‘Yer Olarak Okul ve İdeal Okul’ metaforları değerlendirildiğinde, Y35 tarafından okul ‘değirmen’ metaforu ile “Özelliklerine göre öğrenciler ayrılmadan hepsi bir sınıfa alınarak aynı çarktan geçtikleri için” şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca bu durum Y32 tarafından da “Öğrencileri değirmendeki buğdaylara benzetiyorum. Ayrıca değirmenlerin yaşlandıkça kıymetlendiğine inanırım hep. Eski okullar da genelde kıymetli oluyorlar ” şeklinde ifade edilmiştir. Buradan hareketle, okulların zaman ilerledikçe daha değerli olacağına ve olumlu yönde değişeceğine dikkat çekmektedir. Bu durum öğrenen örgüt kavramı ile açıklanabilir. “Herkesin görevi ve rolü vardır. Görevliler ve öğrenciler üzerine düşeni kusursuz yapar” ifadesi ile de ideal okula ilişkin fabrika metaforunu kullanan Y35, Y1 ve Y23 ile bu görüşte birleşmektedir. Buradan hareketle Morgan (1998) tarafından ortaya atılan makine metaforu ideal okul için geçerli sayılabilir. Y13 ise okulu “Saygı ve sevgiden dolayı kalabalık bir aile” açıklaması ile ‘kalabalık aile metaforu’ ile, “İnsanın içerisinde rahat edeceği, kendisini huzurlu ve mutlu hissedeceği bir mekân olması dolayısıyla ideal okul saraya benzer ” açıklaması ile de ‘saray’ metaforu ile açıklamıştır. Bu iki metafordan yola çıkarak, okulun örgüt kültürünün önemli olduğu ve ideal okulun da huzur vermesi gerektiği söylenebilir. Y21 de ideal okulda ‘huzur’ metaforuna dikkat çekmektedir: “Huzurlu bir mekâna benzer çünkü bu ülke insanlık kendi düşünen, köleşmemiş beyinleri ortaya çıkardığı zaman mutlu ve huzurlu olacak ”. O hâlde, okul yöneticilerinin huzurlu bir okul diledikleri söylenebilir. Y36 ise, “Yeri geldiğinde sakin yeri geldiğinde çağılayan misali coşkulu bir yer olduğu için ırmağa benzer” ifadesi ile ideal okulu farklı kişilerden oluşan dinamik bir yapıya benzetmektedir.

Okul yöneticileri tarafından belirtilen ‘Görev-olgu Olarak Okul ve İdeal Okul’ metaforları değerlendirildiğinde, Y19 tarafından okul ‘devlet yöneticisi, komutan’ metaforları ile “Yaptıklarıyla her alanda önder-lider olması gerektiğini düşündüğüm için okul devlet yöneticisi-komutana benzer ” şeklinde açıklamaktadır. İdeal okul ise, Y19 tarafından “Okulda olan her şey onu yansıttığı için ideal okul Milli Eğitim Bakanlığına benzer ” şeklinde devlet yönetiminde eğitim ile ilgili en üst makamda bulunan statü ile açıklanmıştır. O hâlde, ideal okul, olabildiğince her anlamda eğitim-öğretim hizmetlerinin etkili yürütüldüğü bir örgüt olması gerektiği söylenebilir ve Milli Eğitim Bakanı’nın da bu konudaki

sorumluluğuna dikkat çekilmektedir. Y20'de ideal okul için 'başbakan' metaforu ile devlet yönetiminde üst düzey bir makama dikkat çekilmektedir. Y24 okulu 'Güneş' metaforu ile açıklarken "Güneşe benzer çünkü okullarda yeni bilgiler öğrenilerek öğrencinin kendi çevresinden başlayarak tüm dünyayı daha yaşanılır bir hale getirmesine katkı sağlar. Yani dünyayı daha yaşanılır hale gelmesini sağlar" şeklinde belirterek okulun toplumsal görevine dikkat çekilmektedir. İdeal okul da Y24 tarafından "Kendi çevresi başta olmak üzere tüm dünyayı bilgilerle aydınlatması, yaşanılır hale getirmesi açısından ideal okul güneşe benzer" ifadesi ile Y12 ile benzer şekilde yine 'Güneş' metaforu ile açıklanmaktadır. Aile reisi metaforu ile ideal okulu açıklayan Y13 ise, "Okul da saygı duyulması gerekli olan bir yer olduğu için ideal okul aile reisine benzer" düşüncesi ile ideal okulun toplum içerisinde daha fazla değer verilmesi gereken kurumlar olması gerektiğine dikkat çektiği söylenebilir.

Tablo 4 incelendiğinde, okul yöneticileri tarafından sadece ideal okula ilişkin "Tarihsel Bir Öge Veya Kişilik Olarak İdeal Okul" kategorisi altında belirli metaforlarla açıklanmaya çalışılmıştır. İdeal okula ilişkin okul yöneticileri tarafından üretilen metaforlar değerlendirildiğinde, "Tek bir kimlik olarak koca cihan devletinin temelini yön gösteren bir kişi. İdeal okul da tek düze bireyler değil hayatta hangi işi yaparsa yapsın en iyisini yapan bireyler yetiştirmeye dayalı olmalıdır (Y27)" ve "Çünkü bir öğüdü 600 yıllık koca bir çınarın, bir medeniyetin doğuşunu ve yaşamasını sağlamıştır (Y31)" düşünceleri ile 'Şeyh Edebali' metaforu aracılığı ile ideal okulun öğrencileri gelişen dünyanın gereklerine göre çok yönlü yetiştirmesi gerektiğine ifade etmektedir. "Her ırktan, her dinden insanları bir arada tutabilmiş, onların eğitimini sağlamış olmasından dolayı ideal okul Osmanlı İmparatorluğu'na benzer (Y4)" ifadesi ile de ideal okulların artık dünyada çeşitli sebeplerden dolayı meydana gelen göç hareketlerinden dolayı çok uluslu hizmet verecek yapıya kavuşarak kapsayıcı olması ve evrensel eğitim verebilecek düzeye gelmesi gerektiğini ifade etmektedir. Y18 de "Her çeşit insanı bir arada bulunduran ve onların yeteneğine göre yetiştirmesi" şeklindeki ifadesi ile ideal okulun kapsayıcı olması gerektiğine dikkat çekmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde, okul yöneticilerinin okula ilişkin çoğunlukla olumlu metaforlar kullandıkları tespit edilmiştir. Özdemir ve Akkaya (2013) ise yaptıkları çalışmada ortaöğretim öğrenci ve öğretmenlerinin okula ilişkin olumsuz metaforlara sahip olduklarını tespit etmiştir. Balcı (1999), Aydoğdu (2008) ve Saban (2011) da çalışmaları sonucu okula ilişkin disiplinli ve otoriter olduğu gerekçesiyle olumsuz metaforik algılar tespit etmişlerdir. Aydoğdu (2008) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin ve öğrencilerin okulu aşırı otoriter bir yer olarak algıladıkları görülmüştür. Cerit (2006) ise araştırmasında okulun öğrenciler ve yöneticiler tarafından orta, öğretmenler tarafından ise düşük düzeyde baskıcı, otoriter olduğunu saptamıştır. Aynı doğrultuda, Cerit (2006) diğer araştırmaların aksine, katılımcıların okulu hapisane olarak algılamadıkları bulgusunu elde etmiştir. Inbar (1996) da çalışmasında, öğrencilerin okulu hapisane, öğretmenleri de gardiyan olarak görmesine rağmen, öğrenme ortamı olarak algılamalarını olumlu bir bulgu olarak yansıtmıştır. Diğer taraftan, okulun güven veren bir yer olduğu bulgusuna ulaşan araştırmalar da (Aydoğdu, 2008; Baker, 1991; Balcı, 1999; Cerit, 2006; Nalçacı ve Bektaş, 2012) mevcuttur. Örucü (2014) araştırmasında okula ilişkin olumlu bir tutum tespit ederken, okul yöneticisi ve eğitim sistemine dair olumsuz bir tutum tespit etmiştir. Özdemir (2012) de araştırmasında öğrencilerin okulu genel olarak yüksek düzeyde geliştirme-koruma yeri biçiminde olumlu şekilde algıladıklarını, baskı ortamı gibi olumsuz algı düzeylerinin düşük düzeyde olduğunu belirtmiştir. Cerit'e (2006) göre, okulun öğrenci, öğretmen ve yöneticiler tarafından bilgi, aydınlanma, değişim ve ilerleme yeri olarak algılanması, çevrenin ve öğrencilerin olumlu yönde gelişmelerini sağlayabileceğini gösterebilir. Araştırmanın bulgusu ile benzerlik göstermeyen çalışmalarda olumsuz algıların katılımcıların statüsünden kaynaklandığı söylenebilir. Yönetim görevinde bulunan okul yöneticilerinin okul ile ilgili olumsuz algılar düşünmedikleri görülmektedir. Araştırma sonuçlarına göre okul yöneticilerinin okul kavramına ilişkin ürettikleri metaforlarda en çok birleştikleri kavramların "anne", "insan", "ağaç", "çiçek", "bebek" ve "değirmen" olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgu Baker (1991) ve Inbar'ın (1996) çalışmalarında tespit ettikleri kişilerin yaşamında okulun önemli bir yere sahip olduğu "aile" metaforu bulgusu ile örtüşmektedir. Cerit (2006)

tarafından yapılan araştırmada da okulu bir aile olduğu algısı öğrenciler ve yöneticiler tarafından yüksek düzeyde, öğretmenler tarafından ise tamamen şeklinde tespit edilmiştir. Saban (2008) tarafından yapılan araştırmada da ‘sevgi ve dayanışma yeri olarak okul’ kategorisinde “anne”, “yuva”, “aile” ve “ev” metaforları üretilmiştir. Okul kavramı ayrıca canlı varlık olarak “koza”, “çocuk”, “karınca”, “inek”, “tavşan” ve “ahtapot” a benzetilmiştir. Özdemir ve Akkaya (2013) da yaptıkları çalışmada ‘bilgi ve aydınlanma yeri’ kategorisinde okulun ahtapota, ‘çalışma ve yarış ortamı’ kategorisinde karıncaya benzetildiğini tespit etmiştir. Masal ögesi olarak değerlendirildiğinde, “ejderha”, “Rapunzel”, “Pandora’nın kutusu”, “Çirkin’in Şatosu” ve “Kırmızı başlıklı kız” yöneticiler tarafından kullanılan metaforlardır. “Tren”, “metro”, “otobüs”, “biçerdöver” ve “rotası bilinmeyen gemi” ise yöneticiler tarafından araç-vasıta olarak okul kategorisinde kullanılan metaforlardır. Saban (2008) da çalışmada otobüs metaforu ile okul arasında benzerlik tespit eden bulgular elde etmiştir. Yer olarak okul benzetmeleri incelendiğinde, “değirmen”, “vatan”, “kalabalık aile”, “Mısır piramidi”, “fabrika”, “Anadolu” ve “iş yeri” kullanılan metaforlardır. Özdemir ve Akkaya (2013) yaptıkları çalışmada katılımcıların ‘şekillendiren ve hedefe ulaştırıcı bir yer’ kategorisinde en çok birleştikleri metaforun hapisane olduğu fakat ikinci en çok birleşilen metaforun ise aile-ev olduğunu tespit etmişlerdir. Nalçacı ve Bektaş (2012) öğretmen adayları ile gerçekleştirdikleri çalışmalarında üretilen ve ilk beş sırada yer alan metaforların aile, hayat, hapisane, fabrika ve toplum olduğu saptamışlardır. Bu bulgu araştırmanın yer olarak okul kategorisindeki “aile” ve “fabrika” metaforu ile örtüşmektedir. “Mum”, “devlet yöneticisi”, “komutan”, “Güneş” ve “zaman” ise görev-olgu kategorisinde yer alan metaforlardır. Özdemir ve Akkaya (2013) da yaptıkları çalışmada ‘Güneş’ metaforunu ‘bilgi ve aydınlanma yeri’ kategorisinde saptamıştır. Buna karşın Özdemir (2012) lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin okulu yuva olarak algılama düzeylerinin düşük olduğunu tespit etmiştir. Cerit (2006) tarafından yapılan araştırmada okul eğlence yeri olarak öğretmenler tarafından düşük ve okul yöneticileri tarafından orta düzeyde, öğrenciler tarafından hiç düzeyde algılandığını tespit etmiştir. Okul yöneticileri bu araştırmada okulu eğlence olarak algılamamışlardır. Bu açıdan, Cerit’in (2006) araştırma bulgusu ile bu araştırma bulgusu örtüşmemektedir.

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin ideal okul kavramına ilişkin ürettikleri metaforlarda en çok birleştikleri kavramların ise “fabrika”, “insan”, “Şeyh Edebalı”, “araba”, “Güneş” olduğu ortaya çıkmıştır. Canlı varlık olarak okul kategorisinde yer alan diğer metaforlar “anne”, “beyin”, “yunus balığı” ve “çınar ağacı” yer almaktadır. Aydoğdu (2008) da öğrenci ve öğretmenler ile yaptığı araştırmasında ‘bilgi verici bir ortam olarak ideal okul’ kategorisinde beyin metaforunu tespit etmiştir. Özdemir ve Akkaya (2013) da araştırmalarında, “anne” ve “beyin” metaforlarının ideal okulu tanımlamak için kullanıldığını tespit etmişlerdir. “Robin Hood”, “Kaf Dağı”, “Don Kişot”, “Bilge”, “Keloğlan” masal ögesi kategorisinde, “garaj”, “kalem”, “lüks bir otobüs”, “saat” ve “uzay” ise araç-vasıta kategorisinde kullanılan metaforlardır. İdeal okula ilişkin yönlendirici olması açısından “araba” bulgusu ve ‘çalışma ortamı olarak ideal okul’ kategorisinde “saat” bulgusu Aydoğdu (2008) tarafından yapılan çalışmada da tespit edilmiştir. Bu açıdan araştırmanın bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Özdemir ve Akkaya (2013) da araştırmalarında, ideal okulun “Robin Hood” ve “Keloğlan” metaforları ile benzetildiğini tespit etmiştir. Yer olarak değerlendirildiğinde, “fabrika” dan sonra, “ev”, “saray”, “huzurlu bir mekân” ve “ırmak” yöneticiler tarafından kullanılan benzetmelerdir. Aydoğdu (2008) araştırmasında ‘koruyucu ve güven verici bir ortam olarak ideal okul’ kategorisinde yüksek bir sıklıkla “ev-aile” metaforunu ve ‘Şekillendirici bir ortam olarak ideal okul’ kategorisinde “fabrika” metaforunu tespit etmiştir. Özdemir ve Akkaya (2013) da araştırmalarında, ideal okulun “ev” metaforu ile benzetildiğini tespit etmiştir. “Güneş” e ek olarak “ekosistem”, “asker”, “aile reisi”, “Milli Eğitim Bakanı” ve “Başbakan” görev-olgu kategorisinde kullanılan metaforlardır. Saban (2008) da araştırmasında ‘büyüme ve olgunlaşma yeri okul’ kategorisinde ideal okula ilişkin tespit ettiği “meyve bahçesi”, “toprak” ve “tarla” metaforları ile araştırmanın bulgusu bu araştırmanın ideal okul “ekosistem” gibidir bulgusu ile benzerlik taşımaktadır. Yöneticilerin tam olarak, öğretmenlerin yüksek düzeyde okulu büyüme ve olgunlaşma yeri olarak algıladıkları bulgusu Cerit (2006) tarafından da elde edilen bulgular arasındadır. Aydoğdu

(2008) da ‘Otoritenin olduğu bir ortam olarak ideal okul’ kategorisinde “askeriye” metaforu ile araştırmanın bu bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Okula ilişkin üretilen metaforlarda tekrarlanmayan ancak ideal okula ilişkin tekrarlanan tarihsel bir öge olarak ideal okul “Ashab-ı Suffa”, “Osmanlı İmparatorluğu”, “Nuh’un Gemisi”, “II. Abdülhamit” ve “Osman Gazi” kullanılan metaforlardır. Özdemir ve Akkaya (2013) araştırmalarından elde ettikleri bulgular sonucunda ideal okulun ‘mutluluk ve heyecan verici bir yer’ kategorisinde “Mevlana”, ‘bilgi ve aydınlanma yeri’ kategorisinde “Dede Korkut”, “Atatürk”, “İbni Sina”, “Einstein”, ‘güç ve disiplin yeri’ kategorisinde “Kanuni Sultan Süleyman”, “Yavuz Sultan Selim”, “Adolf Hitler”e benzetildiğini tespit etmiştir. Nalçacı ve Bektaş (2012) tarafından yapılan çalışmada da öğretmen adayları okulu ‘otorite’ kategorisinde “diktatörlük” metaforu ile açıklamışlardır. Baker (1991) okul için şirket, aile, panayır ve forum olmak üzere dört adet metafor önermiştir. Bu bağlamda, Baker (1991) de okulu otoritenin hâkim olduğu, öğrencinin işçi, öğretmenin patron olduğu bir sistem olarak algılamaktadır.

Saban (2008) ve Özdemir ve Akkaya (2013) tarafından da ifade edildiği gibi, okulu tam anlamıyla açıklamak için çok sayıda metafor kullanmak gerekmektedir. Okul kavramına ilişkin geliştirilen metaforlar geleceğin eğitimcilerinin okula ilişkin düşünceleri saptamak için önemli bir veri kaynağı olarak görülmeli ve bu doğrultuda gerekli adımlar atılmalıdır. Eğitim politikalarının geliştirilmesinde de Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir (Nalçacı ve Bektaş, 2012). Ayrıca öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar da yeni reformların geliştirilmesinde dikkate alınmalıdır (Aydoğdu, 2008). Bu araştırmada okul yöneticilerinin okul ve ideal okula ilişkin metaforları kıyaslandığında, canlı varlık olarak okul kategorisinde önemli farklar olmamakla birlikte, masal ögesi olarak okul metaforları açısından mevcut okul düzeninde olumsuz karakterler ile benzetme yapılırken, ideal okula ilişkin olumlu, mücadeleyi seven, daha çok halkın içinden metaforlar seçtikleri görülmektedir. Bu açıdan okulun herkese eşit yaklaşan bir kurum olması gerektiği ifade edilebilir. Bulgular sonucu oluşturulan diğer metaforlar açısından da ideal okulun mevcut okul algısından biraz daha olumlu yönde gelişmiş, kapsayıcı ve daha iyi olması gerektiğini işaret eden metaforlar kullandıkları görülmektedir.

Saban’ın (2008) araştırmasında ortaya çıkan bulgulardan bir tanesi öğretmen ve öğretmen adaylarının okulu ‘kültürlenme ve şekillendirme’ aracı olarak görmeleridir. Bu bulgu, araştırmada okul yöneticileri tarafından üretilen ‘fabrika’ ve ‘değirmen’ metaforları ile benzeşmektedir. Okul yöneticileri bu metaforlarla öğrencilerin okula gelerek belirli bir eğitim sonucu kendi isteklerine göre değil, okulun hedeflerine şekillendiklerini belirtmektedirler. Diğer taraftan, okul yöneticilerinin ideal okula ilişkin metaforlar, Cerit’in (2006) yaptığı araştırmada vurguladığı çağdaş eğitim anlayışı, bireyleri fabrikadaki seri üretim ürünü görmekten ziyade, ayrı ayrı algılayarak okulun bireylerin yaratıcılıklarını ortaya çıkaran ve kendi potansiyellerini fark etmesini sağlayan bir yer olduğu bulgusu ile örtüşmektedir. Inbar (1996) da araştırmasında okulun fabrikadan ziyade bireyselliğe önem veren bir yer olduğunu ifade etmiştir. Diğer taraftan, bu bulgu ile örtüşmeyen araştırma bulguları da mevcuttur (Baker, 1995). Baker (1995) yaptığı araştırmada katılımcıların okulu hapishane metaforu ile açıklayarak bireyselliği yok eden, tek tip davranmaya zorlayan bir yer olarak algıladıklarını tespit etmiştir.

Okul yöneticileri okulu insana benzetmişlerdir. Bu benzetmeyi insanın kültürel ve duygusal bir varlık olmanın yanı sıra biyolojik yapısından dolayı her gün hücre yenilenmesi ile yenilediği durumu ile açıklamaktadırlar. Okulların da bu şekilde sürekli kendilerini yenilemeleri gerektiğini vurgulamaktadırlar. Ayrıca, okul yöneticileri ideal okula ilişkin masal ögesi olarak okul kategorisinde geliştirdikleri “Robin Hood” ve “Keloğlan” metaforları ile okulların sürekli kendilerini yenileyen ve öğrenen örgüt olmaları gerektiğine dikkat çekmekte ve köklü okulların daha geniş bir öğrenme geçmişine sahip olmaları bakımından daha kıymetli olduğunu vurgulamaktadırlar. Öğrenen örgüt kavramı, örgütlerinden zaman içerisindeki deneyimlerinden öğrenme, yeni durumlara uyum sağlama ve kendi kendini yenileme becerisi olarak tanımlanmaktadır. Öğrenen örgüt kavramı ile örgütler canlı birer organizmaya benzetilmekte ve bireysel yaşantıların örgütsel öğrenmeye katkı yapmasını ifade etmektedir. İnsan yaşamak için öğrenmek zorunda olduğu gibi, örgütlerin de ayakta kalmaları

için sürekli öğrenmeye ihtiyaçları vardır (Özden, 2005; Senge, 1996; Yalçın ve Ay, 2011). Örucü (2014) araştırmasında öğretmen adaylarının okula ilişkin kullandıkları metaforlar arasında öğrenen örgüt, yaşam boyu öğrenme, eleştirel kuram gibi yeni bakış açıları kullanmamalarını üzerinde durulması gereken bir durum olarak ifade etmektedir. Öğretmen adaylarının bu kavramları teorik olarak derslere görmüş ancak metaforlarda yansıtmamış olmaları mesleki tecrübe yetersizliği ile açıklanabilir (Örucü, 2014).

Sonuç olarak, katılımcı statüsü ile diğer okula ilişkin metafor çalışmalarından ayrılan bu araştırmanın bulguları ile genellikle öğrenci ve öğretmenler ile yapılan çalışmalar arasında olumlu ve olumsuz anlamda farklılıklar bulunmaktadır. Okul yöneticileri okulu eksikliklere rağmen olumlu olarak algılayan, diğer çalışmalarda öğrenci ve öğretmenler tarafından okula ilişkin olumsuz metaforlar üretilmiştir. Okulla ilgili yapılan çalışmalarda olumsuz metaforik algıların bulunması üzerine düşünülmesi gereken bir konu olarak değerlendirilmelidir. Özdemir (2012) araştırmasında düşük gelirli öğrencilerin okula ilişkin daha yüksek düzeyde olumlu tutumlara sahip olduklarını, birinci sınıf öğrencilerinin sahip olduğu olumlu okul algısının diğer kademelere geçtikçe azaldığını tespit etmiştir. Bu çalışmada, okul yöneticilerinin yöneticilik kıdemi arttıkça okula ilişkin tutumlarında negatif yönde bir bulgu tespit edilmemiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, öğretmenlerin mesleki kıdemleri ve diğer demografik özelliklerine göre öğrenci, öğretmenlik mesleği ve okula ilişkin metaforik algıları incelenebilir. Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde, öğrenci ve öğretmenlerde okullarla ilgili yüksek düzeyde baskıcı bir yer olduğu algısı yaygındır. Bu çalışmada elde edilen veriler, Amasya ilinde görev yapan okul yöneticilerinin görüşleri ile sınırlıdır. Gelecekteki araştırmalar için getirilebilecek öneriler; dünyadaki hızlı değişimler göz önünde bulundurulduğunda, öğrenci, öğretmen, okul gibi eğitimin temel unsurları ile ilgili olarak düzenli olarak nitel ve nicel desenlerle metafor çalışmaları tekrarlanmalıdır. Bu sayede, güncel gelişmelere göre, eğitim başta olmak üzere, toplumda öğrenci, öğretmen ve okul algılarına ilişkin veri sağlanabilir ve buna yönelik politikalar geliştirilebilir.

Kaynakça

- Akan, D., Yalçın, S. ve Yıldırım, İ. (2014). “Okul Müdürü” Kavramına İlişkin Öğretmenlerin Metaforik Algıları. *İlköğretim Online*, 13(1), 169-179,
- Akbaba Altun, S. ve Apaydın, Ç. (2013). Kız ve erkek öğretmen adaylarının “eğitim” kavramına ilişkin metaforik algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19 (3), 329-354.
- Alpaslan, S. (2007). *Sanayi ve bilgin toplumunu yönetim metaforlarının karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Arslan, M. M. ve Bayrakçı, M. (2006). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim öğretim açısından incelenmesi. *Millî Eğitim*, 171, 100-107.
- Aydın, F. (2010). Ortaöğretim Öğrencilerinin Coğrafya Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, sayı 10(3).
- Aydın, İ. H. (2006). Bir Felsefi Metafor “yolda olmak”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, VI (4).
- Aydoğdu, E. (2008). *İlköğretim okullarındaki öğrenci ve öğretmenlerin sahip oldukları okul algıları ile ideal okul algılarının metaforlar (mecazlar) yoluyla analizi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Osmangazi Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Baker, P. J. (1991). Metaphors of mindful engagement and a vision of better schools. *Educational Leadership*, 48(6), 32-35.
- Balci, A. (1999). *Metaphorical images of school: School perceptions of students, teachers and parents from four selected schools (in Ankara)* (Yayınlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Beck, L. G. (1999). Metaphors of educational community: An analysis of the images that reflect and influence scholarship and practice. *Educational Administration Quarterly*, 35(1), 13-45.
- Botha, E. (2009). Why metaphor matters in education. *South African Journal of Education*, 29, 431-444.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (13. baskı). Ankara: Pegem Yayınları
- Cerit, Y. (2006). Öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin okul kavramıyla ilgili metaforlara ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (Educational Sciences: Theory & Practice)*, 6(3), 669-699.

- Cerit, Y. (2008a). Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Müdür Kavramı ile İlgili Metaforlara İlişkin Görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 3-13.
- Cerit, Y., (2008b), “Öğretmen Kavramı İle İlgili Metaforlara İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Müdürlerin Görüşleri”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4, (6), 693-712.
- Çelikten, M. (2006). Kültür ve öğretmen metaforları. *Erişyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 269-183.
- Demir, C. E. (2007). Metaphors as a reflection of middle school students' perception of school: A cross cultural analysis. *Educational Research and Evaluation*, 13(2), 89-107.
- Dur, F. (2006). *Understanding metaphor: a cognitive approach focusing on identification and interpretation of metaphors in poetry*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Geçit, Y. ve Gençer, G. (2011). Sınıf öğretmenliği 1. sınıf öğrencilerinin coğrafya algılarının metafor yoluyla belirlenmesi (Rize Üniversitesi örneği). *Marmara Coğrafya Dergisi*, (23), 1-19.
- Girmen, P. (2007). “İlköğretim Öğrencilerinin Konuşma ve Yazma Sürecinde Metaforlardan Yararlanma Durumları”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Goldstein, L. B. (2005). Becoming a teacher as a hero's journey; using metaphor in preservice teacher education. *Teacher Education Quarterly*, 32(1), 7-24.
- Gordon, T. (2010). School is like an ant's nest: Spatiality and embodiment in schools. *Gender and Education*, 8(3), 301-310.
- Guerrero, M. C. M. ve Villamil, O. S. (2002). Metaphorical conceptualizations of ESL teaching and learning. *Language Teaching Research*, 6 (2), 95-120.
- Gültekin, M. (2013). İlköğretim öğretmen adaylarının eğitim programı kavramına yükledikleri metaforlar. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 126-141.
- Inbar, E. (1996). Free educational prison: metaphors and images. *Educational Research*, 38 (1), 77-92.
- Jensen, D. F. N. (2006). Metaphors as a bridge to understanding educational and social contexts. *International Journal of Qualitative Methods*, 5(1), 1-17.
- Karadağ, R. ve Gültekin, M. (2012). The Metaphors That Elementary School Students use to Describe the Term “Teacher”. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1),69-83.
- Karasolak, K. (2009). Mimari özellikleri farklı ilköğretim okullarındaki öğrenci ve öğretmenlerin okullarının bina ve bahçeleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kasoutas, M. & Katerina, M. (2009). Exploring Greek teachers' beliefs using metaphors. *Australian Journal of Teacher Education*, 34(2), 64-83.
- Koç, S. (2014). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmen ve Öğretmenlik Mesleği Kavramlarına İlişkin Metaforik Algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 47-72.
- Kövecses, Z. (2002). *Metaphor a practical introduction*. New York: Oxford University.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2005). *Metaforlar hayyat, anlam ve dil*. (Çev: Demir, G. Y.). İstanbul: Paradigma.
- Leithwood, K. (2005). “Understanding Successful Principal Leadership: Progress on a Broken Front”. *Journal of Educational Administration*, 43(6).
- Linn, G.B., Sherman, R. & Gill, P.B. (2007). Making meaning of educational leadership: the principalship in metaphor. *NASSP Bulletin*, 91(2), 161-171.
- Miles, M. B., Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. California: Sage.
- Morgan, G. (1998). *Yönetim ve Örgüt Teorilerinde Metafor*. (Çev. Gündüz Bulut). İstanbul: Mess Yayınları.
- Nalçacı, A., & Bektaş, F. (2012). Öğretmen adaylarının okul kavramına ilişkin algıları. *Abi Evran Üniversitesi Karşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (1), 239-258.
- Neville, G. B. (1995, April). *Relationships between teachers' images of school and students' perceptions of classroom environment*. Paper presented at the annual meeting of the American educational research association, San Francisco,
- Nikitina, L. & Furuoka, F. (2008). A language teacher is like...: Examining Malaysian students' perceptions of language teachers through metaphor analysis. *Electronic Journal of Foreign Language Teaching*, 5(2), 192-205.
- Örücü, D. (2012). İlköğretim sınıf öğretmenlerinin sınıfa ve sınıf yönetimine ilişkin metaforik bakışları: Karşılaştırmalı bir durum çalışması. *İlköğretim Online*, 11(2), 342-352.
- Örücü, D. (2014). Öğretmen adaylarının okul, okul yönetimi ve Türk eğitim sistemine yönelik metaforik algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice]*, 20(3), 327-358. doi: 10.14527/kuey.2014.014

- Özdemir S. ve Akkaya E. (2013). Genel lise öğrenci ve öğretmenlerinin okul ve ideal okul algılarının metafor yoluyla analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice]*, 19(2), 295-322.
- Özdemir, M. (2012). Lise Öğrencilerinin Metaforik Okul Algılarının Çeşitli Değişkenler Bakımından İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim (Education and Science)*, 37(163), 96-109.
- Özden, Y. (2015). *Eğitimde Yeni Değerler*. Ankara: PegemA.
- Pipan, T. (2001). Metaphors and organizational identity in the Italian public services. *Scandinavian Journal of Management*, 16, 391-409.
- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının "öğretmen" kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar . *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459-496.
- Saban, A. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğrenci Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Saban, A. (2011). Prospective computer teachers' mental images about the concepts of school and computer teacher. *Educational Science Theory and Practise*, 11(1), 435-446.
- Semerci, Ç. (2007). Program geliştirme kavramına ilişkin metaforlarla yeni ilköğretim programlarına farklı bir bakış. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(1), 139-154
- Senge, P. M. (1996). *The fifth discipline*. New York: Doubleday.
- Shuell, T. J., 1990, Teaching and Learning as a Problem Solving, *Theory into Practice*, 29 (2).
- Silman, F. ve Şimşek, H. (2006). Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri okulları ve merkezi eğitim kurumlarına mecazlar yoluyla bir bakış. *Eğitim Araştırmaları (Eurasian Journal of Educational Research)*, 6(23), 177-187.
- Strike, K.A. (2000). School as communities: Four metaphors, three models and a dilemma or two. *Journal of Philosophy of Education*, 34(4), 617-642.
- Sünbül, A. M. (2010). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Şimşek, H. (1997). Metaphorical images of an organization: The power of symbolic constructs in reading change in higher education organizations. *Higher Education*, 33(3), 283-307.
- Tamimi, Y. (2005). *Öğretim Kültürünün Metaforlarla Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Taymaz, H. (2009). *Okul yönetimi* (9. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Thomas, L. & Beauchamp, C. (2011). Understanding new teachers' professional identities through metaphor. *Teaching and Teacher Education*, 27, 762-769.
- Türk Dil Kurumu [TDK]. (2011). *Büyük Türkçe sözlük*. [Online]: <http://tdkterim.gov.tr/bts/>
- Yalçın, B. ve Ay, C. (2011). Bilgi Toplumunda Öğrenen Örgütler Ve Liderlik Süreci Bağlamında Bir Örnek Olay Çalışması. *Celal Bayar Üniversitesi S.B.E. Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 15-36.
- Yalçın, M. ve Erginer, A. (2012). İlköğretim Okullarında Okul Müdürüne İlişkin Metaforik Algılar, *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi*, 1(2), 229-256.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nütel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yob, I.M. (2003). Thinking Constructively with Metaphors. *Studies in Philosophy and Education*, vol: 22.

Extended English Abstract

Introduction

Metaphor used in a variety fields of social sciences can be defined as the meaning transfer from one object to other which have similarities in terms of some aspects. It can also be defined as making relations between abstract things with concrete everyday things to be understood them easily. When addressed in terms of education administration, it has been observed that metaphors are often used while designing curriculums, planning activities, making motivations for learning and creative thinking trainings. In this context, it is possible to benefit from them in order to understand the school better. The aim of this study is to reveal the perceptions of school administrators related to school and ideal school with the aid of metaphors.

Method

In this study, using phenomenology (qualification) from qualitative research methods, data from 37 school administrators working in the province of Amasya and identified by maximum diversity sampling method were obtained by using a semi-structured interview form prepared by the researcher and composed of two parts. In analysing of the data obtained in the research, content analysis technique was used and in the process of analysis of the obtained data, interview records were deciphered and analyzed.

Results

Research findings show that school administrators mostly used “mother”, “human” and “tree” metaphors to explain the school. “Factory”, “human”, “Şeyh Edebalı”, “car” and “Sun” are the popular metaphors used by the participants to describe the ideal school. According to the findings of the research, it can be said that family is the first education place. So, the active participation of the parents to the education will make the contributions to develop a school culture, make the curriculum better, improve the skills of parents on child education and will help teachers make their jobs effectively. It was found that school administrators used both similar and different metaphors related to school and ideal school. Some school administrators used ‘mother’ and ‘human’ metaphors both school and ideal school. Although the school administrators saw eye to eye with some metaphors, such as ‘mother’, ‘human’ and ‘tree’, they show differences while using animal metaphors. For instance, they used ‘ant’, ‘cow’, ‘rabbit’, ‘octopus’ for school and ‘dolphin’ for ideal school. When it comes to school and ideal school as fairy tale category, they used different metaphors for school and ideal school. The school was defined as a ‘bus’ whereas the ideal school was defined as a ‘luxurious bus’. This means that ideal school must be equipped with better physical conditions. Given the school as a place metaphor, ‘mill’ was used. In the task phenomenon category, school was considered as ‘head of the state or officer’. School administrators used historical people as metaphors just by school.

Discussion and Conclusion

When the findings of the research are analyzed, it was found that the school administrators used positive metaphors related to school. Özdemir ve Akkaya (2013) detected that teachers and students at high schools have negative metaphoric perceptions concerning to school. Balcı (1999), Aydoğdu (2008) ve Saban (2011) also stated that their participants have negative metaphors in their minds due to the fact that school is an authoritarian place. Aydoğdu (2008) detected that teachers and students have negative perceptions related to school. On the other hand, Cerit (2006) found that school is an authoritarian place for students at moderate level and teachers at low level. Contrary to the other researchers, Cerit (2006) found that school was not considered as a prison. Inbar (1996) found that students regard school as a prison and teachers as guardians but they have positive perceptions when they consider the school as a learning environment. However, there are some studies finding that school is a secure place (Aydoğdu, 2008; Baker, 1991; Balcı, 1999; Cerit, 2006; Nalçacı ve Bektaş, 2012). Örucü (2014) detected positive attitude related to school but negative attitudes for school administrators and education system.

According the results of the study, the most common metaphors used are “mother”, “human”, “tree”, “flower”, “baby” and “mill”. This finding suits the results of Baker’s (1991) and Inbar’s (1996) researches. They stated that the most repeated metaphor is “mother”. School was regarded as a family at high level by students and school administrators and completely by teachers. In his study, Saban (2008) stated that the participants created “mother”, “home”, “parent” and “house” metaphors in the school as affection and solidarity place category. In the present study, school was likened to “cocoon”, “child”, “ant”, “cow”, “rabbit” and “octopus”. Özdemir and Akkaya (2013) also detected “octopus” metaphor school as an enlightenment place and “ant” metaphors school as a working place in their studies. “Dragon”, “Rapunzel”, “Pandora’s Box”, “The Castle Ugly” and “Little Red Riding Hood” were used by school administrators in school as

fairly tale category. “Train”, “underground”, “bus”, “combine harvester” and “the unrouted ship” were used by school administrators in school as vehicle category. Saban (2008) also got similar findings which showed school as “bus” metaphor. When the school as a place metaphors are analysed, “mill”, “hometown”, “crowded family”, “Egyptian Pyramid”, “factory”, “Anatolia” and “workplace” were used by the participants. Özdemir ve Akkaya (2013) found that “prison” is the most common metaphor followed by “family” and “home”. According to the research of Nalçacı ve Bektaş (2012) “family”, “life”, “prison”, “factory” and “society” are the five common metaphors used by pre-service teachers. This finding is similar to the present study’s findings which show “family” and “factory”. “Candle”, “head of the state”, “officer”, “Sun” and “time” were used in task phenomenon category. Özdemir ve Akkaya (2013) found that “Sun” was used in the same category in their studies. On the other hand, Özdemir (2012) found that the participants perceived school as a home at low levels. As a result, this study differs from its counterparts in that its participants’ status is different. The school administrators’ metaphoric perceptions show similarities and differences with teachers and students who form the sample of other studies. Although there are some negative situations in schools, school administrators generally have positive thoughts and attitudes related to school whereas teachers and students often perceive school as a negative place. The findings obtained in this study is limited since it just reflects some school administrators in Amasya province. For the future researches, it would be better to repeat both quantitative and qualitative studies on a regular intervals given the fast developments in the world. Thanks to this, for many issues, including education can be assessed properly and new policies can be developed in this context.